

Chełm, dnia 18 lipca 2025 r.

Pani
Izabela Leszczyna
Minister Zdrowia

Stowarzyszenie na rzecz
Praworządności w Szkołach
„Stowarzyszenie Umarłych Statutów”
ul. 11 Listopada 1/5, 22-100 Chełm
NIP: 6762578255, KRS: 0000830651
e-mail: kontakt@umarlestatuty.pl

Znak sprawy Stowarzyszenia:
PL-7/2025

dotyczy: **ZPN.0210.6.2025.KM**

Szanowna Pani Minister,

w imieniu Stowarzyszenia Umarłych Statutów, organizacji pozarządowej działającej na rzecz praw ucznia i stojącej na straży przestrzegania prawa w szkołach, do której celów statutowych należy także m.in. monitorowanie procesów legislacyjnych w zakresie prawa oświatowego, przekładam uwagi Stowarzyszenia do projektu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (nr w wykazie prac legislacyjnych Ministra Zdrowia: MZ 1787).

1. Uwaga do § 1 ust. 3 projektu rozporządzenia (*Zabrania się sprzedaży kawy na terenie jednostek systemu oświaty*)

Proponujemy usunięcie z opiniowanego projektu § 1 ust. 3, zgodnie z którym: „Zabrania się sprzedaży kawy na terenie jednostek systemu oświaty”. W ocenie naszego Stowarzyszenia proponowana regulacja, stanowiąca *novum* normatywne (gdyż takiego zakazu dotąd nie było), jest nieuzasadniona i stanowi przykład nadmiernej regulacji, utrudniającej działanie publicznych i niepublicznych jednostek systemu oświaty, co stoi w jaskrawej sprzeczności z deklarowanymi i realizowanymi politykami rządu.

W uzasadnieniu projektu wskazano, że „[p]rzepis ten jest odpowiedzią na postulaty rodziców, opiekunów dzieci i młodzieży oraz osób zarządzających placówkami oświatowymi zgłaszane do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, którzy wyrażają zaniepokojenie w związku z zauważoną wzmożoną ilością spożywania kawy lub ryzykiem spożycia jej przez małe dzieci”. **Na uzasadnienie powyższej tezy projektodawca nie przywołał jednak żadnych dowodów, ani nawet nie uprawdopodobnił, że faktycznie do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej wpływają wnioski dotyczące ograniczenia spożycia kawy przez uczniów w szkołach lub że obserwowane jest wzmożone spożywanie kawy (lub zwiększone ryzyko jej spożycia) przez małe dzieci.** Jednocześnie wątpliwe wydaje się, czy rzeczywiście wskazany przez projektodawcę problem występuje, a jeśli tak – to czy w takiej skali, jak wskazano. Innymi słowy – nie wykazano, aby projektowana regulacja odpowiadała na rzeczywisty problem społeczny. Podnieść przy tym należy, że zasadniczo nie obserwuje się, by w szkołach podstawowych problemem było spożywanie przez uczniów kawy, sprzedaż kawy w szkołach podstawowych też nie jest powszechna.

Ponadto projektodawca, na co sam wskazuje, zakazem chce objąć sprzedaż kawy „bez względu [na] formę sprzedaży tego napoju oraz wiek kupującego” – **niezrozumiałe zatem jest, dlaczego w ramach przeciwdziałania potencjalnemu zbyt dużemu spożyciu kawy przez małe dzieci proponuje się wprowadzenie całkowitego zakazu sprzedaży kawy w szkołach i placówkach**

oświatowych, który przecież obejmie również starszych uczniów, w tym pełnoletnich oraz nauczycieli i kadrę szkół. Widoczne przy tym jest, że projektodawca nie zachował zasady konieczności ograniczania praw i wolności, tj. nie zastosował najmniej uciążliwego oraz niezbędnego rozwiązania, a sięgnął po rozwiązanie najprostsze, czyli bezwzględny zakaz – choć wcale nie jest to konieczne do osiągnięcia zakładanych efektów.

Warto przy tym mieć na uwadze, że nawet według projektodawcy w szkołach ponadpodstawowych nie ma uzasadnienia dla wprowadzania zakazu sprzedaży kawy, gdyż identyfikowany przez niego problem koncentruje się na nadmiernym spożywaniu kawy przez małe dzieci. Należy zatem podkreślić, że do szkół ponadpodstawowych uczęszczają starsi uczniowie, w tym pełnoletni, dla których spożywanie kawy samo w sobie nie jest szkodliwe, co więcej, może mieć pozytywne skutki zdrowotne. W piśmiennictwie wskazuje się, że **umiarkowane spożycie kofeiny może mieć korzystny wpływ na zdrowie człowieka** (M. Pelczyńska, P. Bogdański, *Prozdrowotne właściwości kawy*, „Varia Medica” 2019, t. 3, nr 4, s. 313).

Ponadto projektodawca nie dostrzega, że **zakaz sprzedaży kawy uczniom w szkołach zasadniczo nie wpłynie na spożycie kawy przez tę grupę osób, gdyż kawę mogą one nabyć w łatwy sposób poza szkołą (sprzedaż kawy osobom niepełnoletnim nie jest w Polsce zabroniona).** Wprowadzenie zakazu może spowodować natomiast częstsze opuszczanie przez uczniów budynku szkoły w trakcie przerw celem zakupu kawy poza szkołą. To kolejny przykład pokazujący bezzasadność proponowanej regulacji i jej nieprzydatność do osiągnięcia zamierzonych celów.

Końcowo należy wskazać, że wszelkie ograniczenia wprowadzane w demokratycznym państwie prawa muszą zachować odpowiednią relację między dobrami, które się poświęca a dobrami, które mają być chronione. W omawianym przypadku tej zasady nie zastosowano – wprowadza się całkowity zakaz sprzedaży kawy, dotyczący również osób, wobec których nie ma zasadności wprowadzania takiego zakazu. Proponowane jest ograniczenie, które dla niewielkich lub żadnych korzyści w sposób znaczny ogranicza wolności i prawa konstytucyjne jednostek. **Wobec powyższego należy stwierdzić, że**

proponowana regulacja narusza wynikającą z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP zasadę proporcjonalności ograniczania praw i wolności.

2. Uwaga do § 2 ust. 3 projektu rozporządzenia (*przepisy dotyczące środków spożywczych stosowanych w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty*)

W związku z sygnałami, jakie otrzymuje Stowarzyszenie w kwestii dostępności w szkole diet eliminacyjnych, zdrowotnych i diet wynikających ze światopoglądu (np. diet wegańskich czy religijnych), proponujemy, by w rozporządzeniu bezpośrednio i jasno wskazać, że dzieci i młodzież w jednostkach systemu oświaty mogą z takich diet korzystać. Istotą jest, by z przepisów w sposób niebudzący wątpliwości wynikało, że z obowiązku podania np. co najmniej dwa razy w tygodniu w ramach obiadu porcji mięsa (który to obowiązek ciąży na jednostce systemu oświaty) nie wynika, że osoba na diecie bezmięsnej nie może otrzymywać codziennie w tygodniu obiadu bezmięsnego (czyli że jednostka systemu oświaty może wobec tej konkretnej osoby odstąpić od obowiązku podania np. co najmniej dwa razy w tygodniu w ramach obiadu porcji mięsa).

Stowarzyszenie zdaje sobie sprawę, iż zarówno obecne rozwiązania prawne, jak i te planowane nie zabraniają stosowania wyżej wskazanych diet jako alternatywnych, jednak znacząca liczba sygnałów skłania Stowarzyszenie do zaproponowania zmiany rozporządzenia w taki sposób, by alternatywność innych diet była bardziej klarowna. Z naszej praktyki wynika, że jasność i precyzyjność języka sprzyja przestrzeganiu praw ucznia w szkołach.

Łączę wyrazy szacunku

Aleksandra Kuśmierz
Wiceprezes Zarządu